

Integrowana produkcja zbóż i rzepaku

Mimo że IP jest z nami już od bardzo dawna, to do tej pory jest to system, który nie cieszy się dużą popularnością wśród producentów zbóż czy rzepaku. Czy w związku z wejściem w życie nowych ekoschematów i dopłat może się to zmienić?

Integrowana Produkcja (IP) to system jakości żywności, który pozwala na otrzymanie zdrowej żywności pochodzenia roślinnego. Od 2007 roku Integrowaną Produkcję uznano za krajowy system jakości żywności i umożliwiono producentom korzystanie ze środków wsparcia Unii Europejskiej w ramach programu „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”.

Pomoc finansowa już w tym roku

Założeniem działania w ramach nowych ekoschematów pt. „Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin” jest udzielanie pomocy do prowadzenia w danym roku upraw zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin pod nadzorem podmiotów certyfikujących. Potwierdzeniem prowadzenia upraw zgodnie z określonymi metodami jest wydanie certyfikatu IP. Szacowana stawka pomocy ma wynosić: ok. 292 euro/ha, czyli ok. 1350 zł/ha, do powierzchni upraw z których pochodzą produkty roślinne opatrzone w danym roku certyfikatem IP.

Rolnicy będą mogli skorzystać z tego działania już w tegorocznej kampanii przyjmowania wniosków, jednak nie wszyscy zdążą spełnić wszystkie wymagania już teraz. Ci, którzy pragną przystąpić do tego działania, powinni potraktować ten sezon jako przygotowanie niezbędnych formalności i rozpocząć przygodę z IP od nowych zasiewów ozimin (pszenicy lub rzepaku) jesienią 2023 r.

Obowiązkowe szkolenia

Przed przystąpieniem do systemu jakości żywności każdy producent musi ukończyć szkolenie z IP oraz posiadać zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia lub spełnić wymagania określone w art. 64 ust. 4 i 5 oraz 7 i 8 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin. Producenci pszenicy i rzepaku powinni ukończyć szkolenie z zakresu uprawy roślin rolniczych.

Szkolenie podstawowe dla osób, które po raz pierwszy przystępują do IP, obejmuje 16 godzin wykładów, w tym 2,5 zajęć praktycznych. Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia jest ważne przez 5 lat. Koszt uczestnictwa w takim szkoleniu to minimum 170 zł. Każde następne szkolenie (uzupełniające - po upływie ważności podstawowego) obejmuje 7 godz. wykładów, w tym 1 godz. zajęć praktycznych i podobnie jak szkolenie podstawowe, również jest ważne 5 lat. Jego koszt to minimum 120 zł.

Program szkoleń zawiera m.in. takie zagadnienia, jak: przepisy prawne z zakresu IP, planowanie i pielęgnacja plantacji, nawożenie, ochrona plantacji przed agrofagami, BHP, środki ochrony roślin a ochrona środowiska, technika wykonywania zabiegów ochrony roślin oraz wymagane dokumentacje.

Szkolenia są realizowane m.in. przez jednostki doradztwa rolniczego.

Zgłosić 30 dni wcześniej

Zamiar stosowania zasad integrowanej produkcji roślin zainteresowany producent roślin powinien zgłaszać corocznie do wybranego Biura Certyfikacji, nie później niż 30 dni przed siewem lub sadzeniem roślin albo w przypadku roślin wieloletnich do 1 marca każdego roku. W związku z tym (zakładając zachowanie optymalnych terminów agrotechnicznych siewu) w uprawie rzepaku ozimego taki zamiar należy zgłosić najpóźniej w I połowie lipca, a w uprawie pszenicy ozimej w sierpniu.

Ile kosztuje certyfikacja?

Rolnik może wybrać jedno z ośmiu biur certyfikacji (tabela 1). Nowe ceny za całoroczny proces certyfikacji IP (w tym kontrolę) wahają się średnio od ok. 1200 do ok. 1350 zł brutto za gospodarstwo, w którym producent zgłasza maksymalnie do 3 gatunków roślin rolniczych. Zwykle opłata jest zwiększana o następne 100 zł za każdy kolejny gatunek rośliny zgłaszany przez gospodarstwo.

Poszczególne jednostki certyfikujące mogą pobierać również opłaty dodatkowe, np. za wydawanie duplikatów dokumentów, kontrole dodatkowe wykonywane z winy producenta, analizy laboratoryjne i próbkobrania czy dużą powierzchnię (np. pow. 20 ha) zgłoszoną do certyfikacji. Dlatego zawsze należy dokładnie zapoznać się z pełnym cennikiem jednostki certyfikującej. Ceny opłat związanych z certyfikacją publikowane są na stronach internetowych firm świadczących te usługi.

7 etapów

Proces certyfikacji składa się z następujących etapów: 1. Złożenie dokumentacji zgłoszeniowej, 2. Weryfikacja dokumentacji zgłoszeniowej, 3. Kontrola z ewentualnym pobieraniem próbek, 4. Przegląd dokumentacji pokontrolnej, 5. Złożenie wniosku o wydanie certyfikatu wraz z uzupełnionymi notatnikami, 6. Decyzja w sprawie wydania certyfikatu, 7. Nadzór nad wydanymi certyfikatami. Certyfikat poświadczający stosowanie integrowanej produkcji roślin wydaje się dla producenta na okres niezbędny do zbycia roślin, jednak nie dłużej niż na 12 miesięcy.

Produkcja zgodnie z metodykami

Jednym z głównych obowiązków producenta, który ubiega się o certyfikat integrowanej produkcji roślin, jest prowadzenie produkcji zgodnie z metodykami zatwierdzonymi przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, udostępnionymi na stronie internetowej: <https://piorin.gov.pl/publikacje/metodyki-ip>. Obecnie, poza pszenicą i rzepakiem, opublikowane są na niej metodyki dla kukurydzy oraz ziemniaka.

W integrowanej produkcji pierwszeństwo mają oczywiście bezpieczne metody niechemiczne, minimalizujące niepożądane efekty uboczne stosowanych agrochemikaliów. IP dopuszcza stosowanie środków ochrony roślin, głównie selektywnych lub wybranych częściowo selektywnych. Koniecznym elementem strategii ochrony jest również częsta lustracja plantacji w celu oceny zagrożenia ze strony wszystkich agrofagów. Zwalczanie szkodników należy prowadzić dopiero po przekroczeniu progów szkodliwości. Poza tym ŚOR należy stosować w taki sposób, aby nie dopuścić do przekroczenia najwyższych dopuszczalnych ich pozostałości w plonie ostatecznym. Wykaz środków ochrony rekomendowanych do Integrowanej Produkcji roślin rolniczych można znaleźć na stronie <https://www.agrofagi.com.pl> lub <https://www.ior.poznan.pl>.

Każda metodyka IP szczegółowo opisuje poszczególne elementy produkcji danego gatunku. Np. dla pszenicy ozimej są takie elementy technologii, jak: wymagania środowiskowe, uprawa roli i siew, dobór odmian, zintegrowany system nawożenia, integrowane metody ograniczania zachwaszczenia, integrowane metody ograniczenia sprawców chorób i szkodników, ochrona organizmów pożytecznych oraz zasady higieniczno-sanitarne. Metodyka zawiera również listy kontrolne oraz informacje o certyfikacji.

Dokumentacja i kontrole

Poza stosowaniem się do wymagań i wytycznych metodyki producent jest zobowiązany dokumentować w sposób szczegółowy proces produkcyjny w „Notatniku Integrowanej Produkcji”. Taki notatnik należy prowadzić oddzielnie dla każdego gatunku zgłoszonego do IP w gospodarstwie. Wzór notatnika można ściągnąć ze strony internetowej MRiRW (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/dokumentowanie-dzialan-w-integrowanej-produkcji-roslin>) lub ze stron poszczególnych podmiotów certyfikujących. Co ważne, notatnik podlega sprawdzeniu u wszystkich producentów stosujących zasady Integrowanej Produkcji.

Dodatkowo badaniom laboratoryjnym pod kątem obecności najwyższych dopuszczalnych pozostałości środków ochrony roślin oraz poziomów azotanów, azotynów i metali ciężkich w roślinach poddaje się rośliny lub produkty roślinne u nie mniej niż 20% producentów roślin wpisanych do rejestru producentów prowadzonych przez podmiot certyfikujący. Zwykle podmioty certyfikujące do tych badań w pierwszej kolejności wybierają tych rolników, w przypadku których istnieje uzasadnione podejrzenie niestosowania zasad i wymogów Integrowanej Produkcji.

Producent roślin, który otrzymał certyfikat poświadczający stosowanie integrowanej produkcji pszenicy lub rzepaku, może używać Znak Integrowanej Produkcji Roślin do oznaczania plonów tych roślin. Wzór znaku Główny Inspektor udostępnia na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Komu się opłaci?

Reasumując, spełnienie ww. wymogów będzie wymagało od producentów zbóż czy rzepaku dość dużego zaangażowania, związanego z całą procedurą przystąpienia do IP oraz wszystkimi wymogami formalnymi oraz agrotechnicznymi. W przypadku najmniejszych gospodarstw (np. poniżej 10 ha gruntów ornych, w których uprawy zgłoszone do IP zajmują mniej niż 5 ha) ich właściciele mogą zniechęcić również koszty certyfikacji i szkoleń, gdyż może się okazać, że sięgną one nawet 50% lub więcej dopłat z tytułu całego ekoschematu. W przypadku nieco większych gospodarstw oraz tych, które będą mogły sobie pozwolić na certyfikację więcej niż jednego gatunku rośliny uprawnej, ich właściciele mogą otrzymać znaczące dopłaty z tytułu nowych ekoschematów. Nie bez znaczenia jest również fakt produkcji większej ilości zdrowej, bezpiecznej i wysokojakościowej żywności, co dodatkowo powinno zachęcać rolników do prowadzenia swoich plantacji wg zasad Integrowanej Produkcji.

Krzysztof Kurus

Tabela 1. Wykaz jednostek certyfikujących Integrowaną Produkcję (stan na 30.05.2022 r.)

Nazwa upoważnionego podmiotu	Adres i siedziba podmiotu
PNG Sp. z o.o.	Cisów 77 A, 26-021 Daleszyce
QA Solutions Sp. z o.o.	ul. Józefa Marcika 25E/3, 30-443 Kraków
COBICO Sp. z o.o.	Przebieczany 529, 32-020 Wieliczka
Centrum Jakości AgroEko Sp. z o.o.	ul. Młynarska 42, 01-171 Warszawa
SGS Polska Sp. z o.o.	ul. Jana Kazimierza 3, 01-248 Warszawa
TÜV Rheinland Polska Sp. z o.o.,	ul. Wolności 347, 41-800 Zabrze
BIOCERT MAŁOPOLSKA Sp. z o.o.	ul. Lubicz 25A, 31-503 Kraków
EKOGWARANCJA PTRE Sp. z o.o.	ul. Modzelewskiego 27, 02-679 Warszawa